

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з дисципліни «Активний туризм»

до виконання лабораторних занять та самостійної роботи студентів
для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 «Туризм», освітня
програма «Туризмознавство» ОС «Бакалавр»

Запоріжжя
2021

Методичні рекомендації з дисципліни «Активний туризм» до виконання лабораторних занять та самостійної роботи студентів для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 «Туризм», освітня програма «Туризмознавство» ОС «Бакалавр» / Укл.: С.В. Булатов, О.М. Корнієнко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 38 с.

Укладачі: Булатов С.В. ст. викладач, О.М. Корнієнко, к.е.н. доцент

Рецензент: В.М. Зайцева, к.п.н., професор

Відповідальний за випуск: Булатов С.В., Корнієнко О.М.

Затверджено
на засіданні кафедри
«Туристичного, ресторанного
та готельного бізнесу»

Протокол № 1 від 01.09.2021

ЗМІСТ

	с.
Вступ.....	4
План лабораторних занять.....	6
Самостійна (індивідуальна) робота.....	24
Завдання для контрольних робіт студентів заочної форми навчання.....	25
Перелік питань до екзамену.....	27
Рекомендована література.....	29
Критерії оцінювання.....	31

ВСТУП

Під час подорожей туристи обізнаються з природою, культурою, історією країни, а також подорожі дають їх учасникам фізичне і моральне задоволення, сприяють їх духовному збагаченню.

Головними завданнями активного туризму є залучення особистості до корисного й раціонального використання вільного часу, забезпечення оптимального використання і збереження туристських ресурсів, турбота про особисту безпеку туристів, захист їх прав, інтересів, майна.

Мета навчальної дисципліни - засвоєння теоретичних та практичних основ проведення подорожей за різними маршрутами з активними способами пересування; набуття спеціальних знань і навичок з різних видів активного туризму.

Вивчення дисципліни „Активний туризм” передбачає засвоєння навчального матеріалу на лекціях та практичних заняттях, а також у вільний від аудиторних занять час у формі самостійної навчальної роботи, призначеної формувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем ресторанного господарства і гостинності для підвищення якості професійної підготовки управлінських кадрів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

загальні компетентності: Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісні взаємодії при вирішенні поставлених завдань; здатність підтримувати загальний рівень фізичної активності й здоров'я для ведення активної соціальної та професійної діяльності; здатність до сприйняття культури та звичаїв інших країн і народів, толерантного ставлення до національних, расових, конфесійних відмінностей, здібність до міжкультурних комунікацій у готельно-ресторанній сфері;

фахові компетентності: – Здатність аналізувати туристичний потенціал територій; орієнтуватись в організації рекреаційно-туристичного простору; розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів, процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування; здатність застосування теоретичних

положень та практичних навичок з організації та проведення походів в різних туристських регіонах світу та в Україні; здатність до організації принципово нової форми туристичної діяльності, орієнтованої на пізнання природи, мінімізацію шкоди довкіллю та підтримку екологічної ситуації; здатність аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал. Уміння здійснювати операції, пов'язані з наданням основних та додаткових послуг у засобах розміщення та техніки безпеки.

Очікувані програмні результати навчання:

1. Знання програмно-нормативних та організаційних основ туризму, принципи розробки різних видів маршруту, етапи підготовки спорядження та харчування туристської подорожі, правила організації та проведення походів та масових змагань з туризму.

2. Вміння демонструвати прийоми техніки та тактики туризму, користуватися топографічною картою та орієнтуватися на місцевості, забезпечити заходи з безпеки занять туризмом, організувати та провести 3-денні походи;

ПЛАН ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1 (4 години).

Тема: Розвиток активного туризму в Україні

Мета: Формування вмінь і навичок роботи з науковою літературою з питань зародження і розвитку активного туризму в Україні.

Питання до обговорення:

1. Туристичні ресурси України для пішохідного туризму.
2. Туристичні ресурси України для гірського туризму.
3. Туристичні ресурси України для водного туризму.
4. Історико-культурні заповідники України.
5. Форми та елементи гірського рельєфу.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Виявити на території України основні природні ресурси для пішохідного, гірського та водного. Систематизувати відомості про дані ресурси та заповнити таблицю.

Вид туризму	Характерні ресурси	Географічне положення	Максимальні категорії складності маршрутів
Пішохідний			
Гірський			
Водний			

Завдання 2. Скласти коротку характеристику видів туризму (пішохідний, гірський, лижний, водний, спелеотуризм, велосипедний, кінний). Заповнити таблицю.

Вигляд туризму	Спосіб і засоби пересування	Класифікаційні ознаки подорожі	Характерні перепони

Питання до самопідготовки:

1. Які туристичні ресурси в Україні для розвитку пішохідного туризму?
2. Яка максимальна категорія складності маршруту пішохідного, гірського та водного туризму проводиться в Україні?
3. Які туристичні ресурси в Україні для розвитку гірського туризму?
4. Які періоди вважаються найбільш небезпечними для проведення подорожей з пішохідного, гірського та водного туризму в Україні?
5. На які групи поділяються річки України?
6. Які плавзасоби використовуються в водному туризмі?
7. Рекомендації щодо подолання лавинонебезпечних ділянок.
8. Які туристичні ресурси в Україні для розвитку водного туризму?

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПРС” ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Булашев А.Я., Кобченко Ю.Ф. и др. Туристско-географическое районирование Украины: Учебное пособие. – Харьков: ХаГИФТ, 1998. – 26с.
3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 (6 годин).

Тема: Підготовка групи до туристської подорожі.

Мета: Вивчити принципи та правила побудови маршруту туристського походу. Набути навички складання нитки та схеми маршрута, розробки плану-графіка подорожі.

Питання до обговорення:

1. Вимоги до категорії складності туристських походів.
2. Принципи побудови маршруту.
3. Маршрути з пішохідного та гірського туризму, план-графік.
4. Розподіл обов'язків у туристській групі.
5. Вимоги до учасників і керівників туристських походів.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Ознайомитися з вимогами категорії складності туристських походів.

Завдання 2. Ознайомитися з ниткою пішохідного та гірського маршруту по карті М 1:100 000, 1:50 000. Нанести нитку маршруту на схему на міліметровому папері (М 1:50 000, 1:100 000).

Завдання 3. Скласти в комп'ютерній програмі Excel план-графік руху туристської групи відповідно до завдання 2.

№ етапу	Орієнтири	Напрямок	Характер шляху	Норма швидкості	Км	Час	Зауваження

При складанні плану-графіка слід враховувати вимоги до категорії складності туристських походів.

При складанні плану-графіка слід враховувати норму швидкості на підставі висотної діаграми:

- по рівній дорозі — 12 хв/км. (5 км/ч);
- по лісовій дорозі, гірській стежці, — 15 хв/км. (4 км/ч);
- по лісу без стежки, по каменям в горах — 20 хв/км. (3 км/ч);
- підйом в горах (ухил 10-15°) — 30 хв/км. (2 км/ч) — підйом на 500 м, спуск — 20 хв/км. — 1.5 години;
- підйом в горах (ухил 20-30°) — 60 хв/км. (1 км/ч) — підйом на 300 м, спуск на 500 м — 1.5 години;
- переправа через річку — 1-2 години.

Завдання 4. Ознайомитися з вимогами до учасників, складу груп

та керівників туристських подорожей, а також їх обов'язками та правами.

Питання до самопідготовки:

1. Які загальні вимоги до побудови маршруту?
2. Які загальні вимоги до категорії складності туристських походів?
3. Які вимоги до 2 категорії складності гірських туристських походів?
4. Що представляє собою план-графік руху туристської групи?
5. Які вимоги до учасників, складу груп та керівників туристських подорожей?
6. Розподіл обов'язків у туристській групі.

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПРС” ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3 (4 годин).

Тема: Підготовка маршруту

Мета: Набути навички розробки туристського маршруту, плану-графіка туристського походу та оформлення маршрутних документів для трьохденного походу

Питання до обговорення:

1. Основні принципи побудови маршруту .

2. Графік туристського походу.
3. Маршрутний лист.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Використовуючи туристські карти розробити маршрут 3-х денного походу - згідно з основними принципами побудови маршруту.

Завдання 2. Скласти план-графік туристського походу згідно з маршрутом, розробленим в завданні №1., використовуючи комп'ютерну програму Excel.

Завдання 3. Скласти список туристської групи з 10 учасників і розподілити між ними обов'язки в поході.

Завдання 4. Використовуючи данні завдань 1-3, заповнити маршрутний лист для 3-х денного походу.

Питання до самопідготовки:

1. Що повинне враховуватися під час складання плану-графіка?
2. Які основні принципи побудови 3-х денного туристського маршруту?
3. Які обов'язки необхідно виконувати в групі 3-х денного туристського походу?
4. Основні маршрутні документи 3-х денного туристського походу.
5. Яка інформація міститься в маршрутному листі?
6. Які правила оформлення маршрутного листа?

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. –

272 с.

2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.

3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4 (4 годин).

Тема: Туристське спорядження.

Мета: Визначити рівень засвоєння знань по темі спорядження зі спортивного туризму. Виробити навички роботи з мотузкою та спорядженням.

Питання до обговорення:

1. Загальна характеристика туристського спорядження.
2. Групове туристське спорядження.
3. Особисте туристське спорядження.
4. Спеціальне туристське спорядження.
5. Правила укладання рюкзака.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Ознайомитися з технічними характеристиками та використанням туристичних мотузок (основної та допоміжної).

Завдання 2. Ознайомитись з основними видами туристичних рюкзаків, принципами їх укладання.

Завдання 3. Ознайомитись з призначенням та навчитись: в'язати такі туристичні вузли: прямий, академічний, брамшкотовий, зустрічний, булінь, вісімку, схоплювальний (прусік та обмотувальний), удавку, штик, стремено.

Завдання 4. Скласти список особистого спорядження для трьохденного пішохідного походу. Заповнити таблицю.

№	Назва	Кількість	№	Назва	Кількість

Завдання 5. Скласти список групового спорядження для трьохденного походу для групи з 10 туристів. Розрахувати вагу спорядження. До списку включати предмети, необхідні для організації ночівлі та побуту групи, готування їжі (речі для вогнища та кухонні), руху по маршруту. Заповнити таблицю.

Питання до самопідготовки:

1. Дайте загальну характеристику туристському спорядженню.
2. Назвіть групове туристське спорядження.
3. Яке туристське спорядження відноситься до особистого?
4. Яке туристське спорядження відноситься до спеціального?
5. Правила укладання рюкзака.

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гутова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 (6 годин).

Тема: Елементи гірського рельєфу

Мета: Ознайомитися з елементами гірського рельєфу, як видами туристичних ресурсів.

Питання до обговорення:

1. Форми гірського рельєфу.
2. Макрорельєф.
3. Середні форми рельєфу.

4. Мікрорельєф. Малі форми рельєфу.
5. Елементи гірського рельєфу

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Ознайомитись з елементами гірського рельєфу. Визначити їх використання в туризмі. Заповнити таблицю (Хребет, Вершина, Гребінь, Ребро, Плато, Сніжний карниз, Льодоспад, Столова гора, Контрфорс, Сідловина, Перевал, Зліт гребеню, Жандарм, Щілина, Розщелина, Камін, Пробка, Уступ, Полиця, Балкон, Тераса, Скельний карниз, Виступ, Зовнішній кут, Внутрішній кут, Кулуар, Цирк)

№ п/п	Назва елементів гірського рельєфу	Характеристика елементів	Приклади використання в туризмі
1.	Хребет		
2.			
3.			
4.			
5.			

Питання до самопідготовки:

1. Назвіть форми гірського рельєфу.
2. Що відноситься до макрорельєфу?
3. Що відноситься до середніх форм рельєфу?
4. Що таке Мікрорельєф?
5. Які існують малі форми рельєфу?
6. Назвіть елементи гірського рельєфу.

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гутова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. – 272 с.

2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.

3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6 (6 годин).

Тема: Погодні фактори

Мета: закріплення теоретичних знань про вплив природних чинників на організм людини під час туристських походів, ознайомлення з методами прогнозування погоди

Питання до обговорення:

1. Вплив погодних умов на організм людини.
2. Визначення температури повітря.
3. Визначення вологості повітря.
4. Визначення швидкості руху повітря.
5. Визначення атмосферного тиску.
6. Використання характеру інформації про погодні умови в туристичних подорожах.
7. Основні типи хмар.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Визначити, яким значенням за Фаренгейтом і Реомюр відповідає 50°C.

Завдання 2. Визначити швидкість руху повітря, якщо вітер характеризувався такими ознаками:

- 1) вітер піднімає пил і папірці, качає, але листя дерев;
- 2) добре виражені короткі хвилі. Гребені, склоподібним піну, зрідка утворюються маленькі білі баранці.

Завдання 3. Визначити висоту сходження, якщо на вершині гори атмосферний тиск становить 666 мм.рт.ст., а в базовому таборі - 751 мм.рт.ст.

Завдання 4. Визначити температуру кипіння води на висоті вершини, визначеної в попередньому завданні (за Цельсієм, Фаренгейтом і Реомюра).

Завдання 5. Російський учений Е.Х.Ленц в 1829-30 р.р. барометричним способом встановив, що рівень Каспійського моря на 30,5 м нижче рівня Чорного моря.

Визначити яке атмосферний тиск (середньостатистичне) повинно було реєструватися.

Завдання 6. За запропонованим фотографій охарактеризувати хмари і визначити їх тип і зробити прогноз змін погодних факторів.

Питання до самопідготовки:

1. Який вплив погодних умов на організм людини?
2. За якими параметрами визначають температуру повітря?
3. За якими параметрами визначають вологість повітря?
4. За якими параметрами визначають швидкість руху повітря?
5. За якими параметрами визначають атмосферного тиску?
6. Яким чином використовують інформацію про погодні умови в туристичних подорожах?
7. Назвіть основні типи хмар.

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. – 272 с.

2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.

3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7 (4 годин).**Тема: Техніка безпеки**

Мета: формування вмінь та навичок дотримання правила безпеки у туристській подорожі.

Питання до обговорення:

1. Правила безпеки перед виходом із табору, населеного пункту.
2. Правила безпеки під час руху.
3. Правила безпеки при проходженні скельного рельєфу і сходженні на вершини.
4. Правила безпеки при страховці на скельному рельєфі.
5. Правила безпеки під час спуску на мотузці.
6. Правила безпеки під час проведення навчально-тренувальних занять і скелях.
7. Правила безпеки при організації біваку в горах.
8. Правила безпеки при загрозу сходження лавин.
9. Правила безпеки в печерах і провалах.
10. Правила безпеки в навчально-тренувальному поході.
11. Правила безпеки при проходженні сніжно-льодового схилу.
12. Правила безпеки при проходженні заболоченій місцевості.
13. Правила безпеки при поводженні з горючими речовинами вибухонебезпечними предметами.
14. Правила безпеки при зустрічі з дикими тваринами, плазунами, комахами.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Проаналізувати вірогідні екстремальні ситуації у походах та їх характеристика: захворювання учасників, загублення учасника, дисгармонія взаємовідносин у групі, втрата (вихід з ладу) важливого особистого або загального спорядження, втрата продуктів

харчування, дезорієнтування на місцевості, відставання від запланованого графіку руху, жорсткі погодні умови, фізична та моральна перенапруга учасників тощо. Звести дані у таблицю.

Завдання 2. Проаналізувати шляхи і способи виходу з екстремальних ситуацій, дії керівника і учасників. Звести результати у таблицю.

Питання до самопідготовки:

1. Безпека – основна й найважливіша вимога до походів.
2. Небезпека явна і уявна.
3. Що є основою безпеки в походах?
4. Що впливає вирішальним чином на формування в туристській групі, взагалі в суспільстві правильних поглядів на допустимий ризик і заходи безпеки на туристських маршрутах?
5. Скільки груп небезпек існує в спортивному туризмі?
6. Який фактор визначає основну масу нещасних випадків?
7. Від чого залежать суб'єктивні небезпеки?
8. У чому суть лавинної небезпеки?
9. Де найбільше відбувається аварій на піших маршрутах?

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПРС” ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 8 (4 годин).

Тема: Топографія та орієнтування

Мета: Виробити навички роботи з картою та сформувати вміння

орієнтуватися на місцевості..

Питання до обговорення:

1. Основні типи туристських карт.
2. Умовні топографічні знаки.
3. Маркування туристичних маршрутів на місцевості.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Ознайомитись з основними типами туристських карт і схем, їх перевагами та недоліками, особливостями використання.

Завдання 2. Проаналізувати туристські карти і картосхеми та виділити специфічні умовні знаки. Накреслити такі специфічні умовні знаки: пішохідні стежки, перевали, скелі, контрольно-рятувальні загони, туристські бази, кемпінги, туристські притулки, туристські стоянки, печери, археологічні пам'ятники, цікаві об'єкти природи.

Завдання 3. Скласти технічний опис ділянки туристичного маршруту, позначеного на туристській карті. Опис рекомендується робити за таким планом:

- 1) Назва початкового та кінцевого пунктів ділянки.
- 2) Загальна відстань між пунктами.
- 3) Абсолютні висоти ділянки (максимальна та мінімальна).
- 4) Напрямок руху на кожному етапі ділянки.
- 5) Характер перевищення місцевості на кожному етапі (горизонтальна місцевість, крутий або похилий підйом чи спуск).
- 6) Характер стежки.
- 7) Основні орієнтири (скелі, перехрестя стежок, річки, долини та інше).
- 8) Характеристика навколишньої місцевості (форма рельєфу, рослинність, цікаві об'єкти та інше)
- 9) Основні перешкоди маршруту та передбачені способи їх подолання.
- 10) Заходи техніки безпеки.

Завдання 4. Ознайомитись з призначенням маркування туристичних маршрутів на місцевості. Намалювати основні знаки туристського маркування.

Питання до самопідготовки:

1. Загальні положення орієнтування на місцевості.
2. Рух за азимутом. Карта та рух по місцевості.
3. Спортивне орієнтування та карта. Спортивна карта та її зміст.
4. Точність спортивних карт. Рельєф його перетин та розміри умовних знаків.
5. Характеристика основних видів орієнтирів.
6. Способи визначення відстаней на місцевості.
7. Особливості руху за картою.
8. Класифікація умовних знаків спортивних карт.
9. Позначення на картах зі спортивного орієнтування.

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛНПС” ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9 (4 годин).

Тема: Енергетичні витрати під час туристської подорожі

Мета: Ознайомитися з методами кількісного і якісного аналізу харчового раціону. Набути навички розрахунків добових енергозатрат та добових норм основних харчових речовин.

Питання до обговорення:

1. Методи кількісного і якісного аналізу харчового раціону.
2. Енерговитрати при різних видах діяльності
3. Склад добового харчового раціону.
4. Формула збалансованого харчування.
5. Режим харчування.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Визначити свої енерговитрати, заповнивши запропоновану карту обліку фізичної активності.

Завдання 2. Визначити належне споживання харчових речовин, відповідне енерговитратам. Заповнити таблицю.

Енерговитрати ккал/кДж	Належне споживання, г				
	Білки		Жири		Вуглеводи
	Всього	В т.ч. животн.	Всього	В т.ч. животн.	

Завдання 3. Визначити енерговитрати за три доби та розрахувати середні норми споживання харчових речовин.

Питання до самопідготовки:

1. Які існують методи кількісного і якісного аналізу харчового раціону?
2. В чому сутність хронометражно-табличного методу визначення добових витрат енергії?
3. Енерговитрати при різних видах діяльності.
4. Який належний вміст в раціоні харчових речовин білків, жирів і вуглеводів?
5. Яке оптимальне співвідношення білків, жирів і вуглеводів по формулі збалансованого харчування%

6. Яке належне співвідношення білків ті жирів рослинного та тваринного походження?

Рекомендована література:

1. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. – 272 с.

2. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.

3. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 10 (6 годин).

Тема: Розробка 7-и денного походу

Мета: Закріпити навички розробки план-графіку і схеми маршруту, розподілу спорядження та складання продуктової розкладки для спортивного багатоденного походу.

Питання до обговорення:

1. Запасні і аварійні варіанти маршруту.
2. Кошторис походу.
3. План-графік і схему маршруту походу.
4. Групове спорядження і рекомендації по особистому спорядженню.
5. Продуктова розкладка і меню.

Хід заняття:

1. Повторення теоретичного матеріалу з даної теми.
2. Розв'язання завдань.

Завдання 1. Визначити за допомогою топографічних карт

масштабами 1:500000, 1:200000, 1:100000 та 1:50000 дороги під'їзду і від'їзду, запасні і аварійні варіанти.

Завдання 2. За допомогою комп'ютерної програми Excel скласти кошторис походу

Завдання 3. Розробити план-графік і схему маршруту походу заданої міри складності по заданому району за допомогою комп'ютерної програми Excel.

Завдання 4. Скласти список групового спорядження і рекомендації по особистому спорядженню. Склад групи 12 чоловік.

Завдання 5. Скласти продуктову розкладку для даного походу і даної групи. Склад групи 12 чоловік.

Рекомендації до виконання роботи:

Робота виконується на листах формату А4 (12-18 листів).

1-я сторінка - титульний аркуш (заголовок і дані студента)

2-я сторінка - умова завдання; дороги під'їзду і від'їзду, запасні і аварійні варіанти, кошторис походу

3-я сторінка - нитка і схема маршруту (М 1:50 000, 1:100 000, 1:200 000)

4-я сторінка - план-графік походу

5-я сторінка - список групи з вказівкою обов'язків

6-я сторінка - список особистого спорядження і рекомендації

7-я сторінка - список групового спорядження

8-я сторінка - розподіл ваги серед учасників (розрахунок ваги рюкзаків)

9-я сторінка - продуктова розкладка (на кожен день) і меню.

Остання сторінка - цікаві краєзнавчі об'єкти на маршруті.

Питання до самопідготовки:

1. Що таке запасні і аварійні варіанти маршруту, як вони складаються?

2. Як складається кошторис походу?

3. Які особливості формування списку групового спорядження і рекомендації по особистому спорядженню для багатоденних спортивних походів?

4. Які особливості складання продуктової розкладки для багатоденних спортивних походів?

Рекомендована література:

4. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Сердюк, Н.В. Москаленко, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова, Т.С. Кукліна. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2009. – 272 с.
5. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
6. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навч.посібник. – К.Альтерпрес, 2003. – 232с.

САМОСТІЙНА (ІНДИВІДУАЛЬНА) РОБОТА

Виконання індивідуального завдання для студентів денної форми навчання полягає в розробці 3-х денного маршруту з активних видів туризму.

В 1 модулі воно можливе у вигляді реферату:

1. Обрати вид туризму та місце проведення.
2. Розробити нитку маршруту 3-х денного походу.
3. Заповнити Маршрутний лист.
4. Скласти план-графік.

№	Орієнтири	Характер шляху	Норма V км/год	Шлях S, км	Час T, год.	Примітки

5. Замалювати схему маршруту.

В 2 модулі студенти розроблять туристичний похід 1-ї категорії складності :

1. Обрати вид туризму та місце проведення.
2. Розробити нитку маршруту 7-и денного походу.
3. Заповнити Маршрутну книгу.
4. Скласти план-графік.

№	Орієнтири	Характер шляху	Норма V км/год	Шлях S, км	Час T, год.	Примітки

5. Замалювати схему маршруту.
6. Скласти список особистого та групового спорядження.
7. Розробити меню походу та продуктової розкладки.
8. розрахувати кошторис походу на одну людину.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Відповідно до навчального плану студенти заочного відділення виконують контрольну роботу. Вибір варіанта здійснюється за останньою цифрою в заліковій книжці. Наприклад, якщо цифра номеру в книжці “3”, то студент вибирає варіант “3”.

Для послідовного і чіткого викладу матеріалу слід скласти план роботи.

Під час виконання роботи необхідно використовувати джерела, наведені в робочій програмі і рекомендовані на лекціях, а також підручники та нормативні акти, що відповідають темі роботи.

Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 20 сторінок формату А4. Контрольна робота повинна містити вступ, основну частину, висновки. Наприкінці роботи необхідно навести список використаної літератури, вказати дату виконання і поставити підпис.

Тематика контрольних робіт

Варіант 1.

1. Основні етапи підготовки групи до туристської подорожі. Визначення цілей, завдань і мотивів, які стоять перед учасниками.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 2.

1. Класифікація туристських організацій. Нормативно-правова база туристської діяльності.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 3.

1. Загальні положення розробки маршруту. Підготовка запасних варіантів маршруту та аварійних виходів

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 4.

1. Складання календарного плану (план-графік) подорожі та умови успішного здійснення походу.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 5.

1. Вимоги до спорядження.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 6.

1. Загальні положення Правил проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 7.

1. Вузли та їхнє застосування.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 8.

1. Вимоги до формування туристських груп та учасників туристсько-спортивних походів.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 9.

1. Обов'язки і права керівника та заступника керівника туристської групи.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

Варіант 10.

1. Обов'язки та права учасника туристської подорожі. Оформлення маршрутної документації для проведення туристських подорожей з активними способами пересування.

2. Практичне заняття – розробка маршруту (схема та план-графік маршруту відповідно до варіанту).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні етапи розвитку активного туризму.
2. Спортивно-оздоровчий туризм – складова частина активного туризму.
3. Характеристика видів активного туризму.
4. Класифікація маршрутів активного туризму.
5. Класифікація туристських організацій.
6. Нормативно-правова база туристської діяльності.
7. Загальні положення Правил проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України.
8. Повноваження адміністрації навчальних закладів, яка здійснює туристські подорожі.
9. Вимоги до формування туристських груп та учасників туристсько-спортивних походів.
10. Вимоги до керівника туристської групи.
11. Обов'язки і права керівника та заступника керівника туристської групи.
12. Обов'язки та права учасника туристської подорожі.
13. Оформлення маршрутної документації для проведення туристських подорожей з активними способами пересування.
14. Основні етапи підготовки групи.
15. Визначення цілей, завдань і мотивів, які стоять перед учасниками.
16. Формування групи до туристської подорожі.
17. Розподіл обов'язків у туристській подорожі.
18. Основні етапи підготовки маршруту.
19. Вибір району подорожі.
20. Вивчення району подорожі.
21. Оптимальний варіант вивчення картографічного матеріалу.
22. Розподілу складності в цілому на маршруті рекомендується таке.
23. Загальні положення розробки маршруту.
24. Підготовка запасних варіантів маршруту та аварійних виходів.
25. Складання календарного плану.
26. Вимоги до спорядження.
27. Підбір спорядження залежно від виду туризму.
28. Вимоги до укладання рюкзака.

29. Правила регулювання рюкзака.
30. Вузли та їхнє застосування.
31. Топографічна карта, її елементи та властивості.
32. Масштаб топографічної карти.
33. Вимірювання відстаней на картах.
34. Рельєф на топографічних картах.
35. Орієнтування на місцевості.
36. Оцінка відстаней і часу в подорожі.
37. Складові енерговитрат людини.
38. Основний обмін у добових енерговитратах.
39. Енерговитрати при різних формах фізичної діяльності.
40. Витрати енергії під час відпочинку на маршруті та бівуачних робіт.
41. Витрати енергії на рух по маршруту.
42. Енерговитрати залежно від виду туризму.
43. Хімічний склад продуктів харчування.
44. Добовий раціон туриста.
45. Режим харчування.
46. Гаряче харчування та сухий пайок у туристських подорожах.
47. Типове меню туриста.
48. Принцип розподілу продуктів.
49. Складання розкладки
50. Вода та водно-сольовий режим.
51. Медичні вимоги до туристів.
52. Організація медичного забезпечення.
53. Перша медична допомога при травмах.
54. Вимоги до упакування аптечки в цілому.
55. Медична аптечка.
56. Основні причини, що збільшують небезпеку туристських подорожей.
57. Дотримання правил протипожежної безпеки.
58. Правила техніки безпеки під час пересування туристів.
59. Правила техніки безпеки і поведінки під час організації купання.
60. Правила техніки безпеки під час проходження туристською групою маршруту пішохідного туризму.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Сердюк О.М., Москаленко Н.В., Зайцева В.М., Гурова Д.Д., Кукліна Т.С. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. – 272 с.
2. Шершун М. Х., Веремеєнко С. І., Микитин Т. М., Берташ Б. М., Щесюк С. В. Організація сільського туризму в агросадбах : навч. посіб. / М. Х. Шершун, С. І. Веремеєнко, Т. М. Микитин, Б. М. Берташ, С. В. Щесюк; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, Громад. орг. "Рівнен. центр маркетинг. дослідж.". - Рівне : Волин. обереги, 2016. - 234 с.
3. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : ЦУЛ, 2012. – 246 с.
4. Кальна-Дубінюк Т. П., Локутова О. А., Кудінова І. П., Рибак Л. Х. Сільський зелений туризм для підвищення кваліфікації фахівців сфери сільського зеленого туризму : навч. посіб. / Т. П. Кальна-Дубінюк, О. А. Локутова, І. П. Кудінова, Л. Х. Рибак, В. В. Самсонова; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - Київ : Лисенко М.М., 2016. - 639 с.
5. Сагалакова Н. О. Туризм: бізнес-процеси, ціни і ціноутворення : монографія / Н. О. Сагалакова; Київ. нац. торг-екон. ун-т. - Київ, 2016. - 415 с.
6. Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Спортивний туризм: довідник / Войтенко С. М., Совик Л. А., Ковбій Н. М. Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2012.
7. Шандор Ф. Ф., Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: підручник / Ф. Ф. Шандор, М. П. Кляп. — К.: Знання, 2013. — 334 с.
8. Туристичними шляхами Прикарпаття: зб. наук. пр. / І. О. Бочан, Р.Я. Берест, М.З. Боднарчук, Н.М. Лисик, О.І. Бегей; Львів. ін-т економіки і туризму. - Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2012. - 178 с.
9. Москалец Т.В. Туризм, как рекреационный потенциал страны / Т.В. Москалец // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. - 2012. – 348 с.
10. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території: монографія / О. В. Музиченко-

Козловська. – Л.: Новий Світ-2000, 2012. – 176 с.

11. Федерація спортивного туризму України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <<http://www.fstu.org.ua/>>. [Посилання дійсне на 15.06.2019 р.]

12. Спортивный туризм в Украине и по всему земному шару. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <<http://travelluxtour.info/vidy-turizma/sportivnyi-turizm>>. [Посилання дійсне на 9.06.2019 р.].

13. Спортивный туризм в Украине. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <<http://www.europetourism.su/365-sportivnyi-turizm-v-ukraine/>>. [Посилання дійсне на 12.06.2019 р.].

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою. Отримані за кожен змістовний модуль бали підсумовуються та діляться на 2.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (екзамен).

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F). Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, лабораторних, практичних або семінарських заняттях та самостійну роботу.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі.

Відвідування студентом лекції та її наявність в ОКЛ з

дисципліни «Активний туризм» дає студенту **1 бал** за кожну лекцію.

Робота на лабораторних заняттях:

1. Студент повинен розуміти зміст виконаної роботи (знати визначення понять, вміти пояснити значення і сенс будь-якого терміну, використовуваного в роботі і т.п.).

2. У процесі підготовки і виконання лабораторної роботи студент може користуватися консультаціями викладача.

3. Наявність конспекту лекцій на лабораторній роботі обов'язково!

4. У години занять за розкладом перевіряється і захищається тільки та робота, яка передбачена календарним планом.

5. Студент має право на доопрацювання роботи (за вказівками викладача) терміном не більше тижня без зниження балу.

6. За несвоєчасну здачу лабораторної роботи вихідний бал знижується на 20% щотижня.

7. Забороняється пред'являти для перевірки більше двох незарахована робіт (за винятком випадків тривалої хвороби студента, підтвердженої документально).

8. Загальне правило – протягом тижня перевіряється тільки одна робота.

9. У разі пропуску занять або недопуску до захисту, перевірка і захист лабораторної роботи здійснюється під час, що визначається викладачем.

10. Загальний бал за лабораторну роботу складається з балів, отриманих за захист, при обліку прострочень і виправлень.

11. Якщо бали будуть не цілими, а с десятинами, то оцінка округлюється згідно з правил.

Критерії оцінки лабораторних робіт:

ВБ – вихідний бал – для кожної лабораторної роботи може бути свій (в залежності від складності).

Бал	Критерії оцінки
ВБ*0,1	Робота виконана повністю. Робота без захисту.
ВБ*0,2	Робота виконана повністю. Студент не володіє теоретичним матеріалом, допускаючи грубі помилки, відчуває труднощі у формулюванні власних суджень, нездатний відповісти на додаткові питання.

ВБ*0,4	Робота виконана повністю. Студент практично не володіє теоретичним матеріалом, допускаючи помилки по суті розглянутих (обговорюваних) питань, відчуває труднощі у формулюванні власних обґрунтованих і аргументованих суджень, припускається помилок при відповіді на додаткові питання.
ВБ*0,6	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом на мінімально допустимому рівні, відсутні помилки при описі теорії, відчуває труднощі у формулюванні власних обґрунтованих і аргументованих суджень, допускаючи незначні помилки на додаткові питання.
ВБ*0,8	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом, відсутні помилки при описі теорії, формулює власні, самостійні, обґрунтовані, аргументовані судження, допускаючи незначні помилки на додаткові питання.
ВБ	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом, відсутні помилки при описі теорії, формулює власні, самостійні, обґрунтовані, аргументовані судження, представляє повні і розгорнуті відповіді на додаткові питання.

Розподіл ВБ для лабораторних робіт (бали).

Лаб. зан. 1-2	Лаб. зан. 3-5	Лаб. зан. 6-7	Лаб. зан. 8-9	Лаб. зан. 10-11	Лаб. зан. 12-13	Лаб. зан. 14-15	Лаб. зан. 16-17	Лаб. зан. 18-19	Лаб. зан. 20-22
8	17	16	8	18	18	9	9	8	22

Виконання та захист лабораторної роботи здійснюється на поточному тижні після лекції за темою та протягом наступного, тобто до наступної лекції.

Самостійна робота студентів

Виконання індивідуального завдання в 1 та 2 модулі надає студенту можливість отримати максимум **20** додаткових **балів**. Захист відбувається на останній парі в модулі, або в консультативні роботи викладача.

Критерії оцінки індивідуального завдання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-16	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю; робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність
15-11	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю; робота має самостійний, творчий характер.
10-6	Робота має самостійний характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
5-3	Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
2-1	Робота не має самостійного характеру; в роботі відсутні висновки; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду робіт;
0	Індивідуальна робота не виконана

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт (тестів). В структурі навчання виділяють 2 змістовних модулі. Тобто студенти двічі за семестр складає модульний контроль та має можливість набрати максимум 10 балів з кожного. Правильна відповідь оцінюється в **1 бал**. Всього 10 тестових завдань.

Студент, який з різних обставин не отримав необхідної кількості балів з будь-якої теми, має можливість самостійно її підготувати і пройти індивідуальний поточний контроль знань з цієї теми або виконати завдання до індивідуальні завдання роботи, що пропонуються в робочій програмі.

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань

студентів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

Зведена таблиця набору балів за семестр

1 модуль (максимум балів)		2 модуль (максимум балів)	
Лекції	3 (3 лекції*1 бал)	Лекції	4 (4 лекції*1 бал)
лабораторні	67	лабораторні	66
Самостійна робота/ІДЗ	20	Самостійна робота/ІДЗ	20
Контрольна робота	10	Контрольна робота	10
Всього	100	Всього	100

Якщо студент з будь-якої поважної причини не виконав умов набору балів за період вивчення, він має змогу під час заліково-екзаменаційної сесії прийти на залік і скласти усно мінімум 2 питання за переліком та виконати тести.

Бали отримані студентом за 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ НА ЗАЛІКУ:

1. Два питання потребують короткої відповіді, кожна з них розкриває сутність того чи іншого поняття або теоретичного положення (оцінюється від 0 до 30 балів за кожне питання).

30-27 балів отримують студенти, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення.

26-23 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

22-18 балів отримують студенти, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

17-0 балів отримують студенти, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

2. Правильна відповідь на **4 тестових питання** оцінюється в **10 балів кожна**.

Студенти заочного відділення виконують контрольну роботу.

Кожен студент заочного відділення виконує контрольну роботу за варіантом. Вибір варіанта здійснюється за останньою цифрою в заліковій книжці.

В кожному варіанті необхідно розглянути 2 питання. Кожне питання оцінюється в 25 балів максимум.

Після перевірки викладачем контрольної роботи та її захисту в усному вигляді викладач допускає студента до заліку. Критерій оцінки питань на заліку той самий, що й для контрольної роботи.

На заліку студент складає тести з дисципліни або відповідає на 2 питання з переліку, кожне з яких оцінюється в 25 балів за виконання контрольної роботи та складанні заліку становить 100 балів максимум.

Критерії оцінки контрольної роботи для заочників:

Контрольна робота, письмова та усний захист	Критерії оцінки
25-20	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
19-15	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
14-10	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та

	письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
9-6	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
5-2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
1-0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на практичних (семінарських) заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про **ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни** на конкретному етапі її вивчення. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	визначення
		для екзамену	
90 – 100	A	відмінно	відмінно – відмінне виконання з незначною кількістю помилок
85-89	B	добре	дуже добре – вище від середнього рівня, але з деякими

			поширеними помилками
75-84	C		добре – в цілому правильне виконання, але з помилками
70-74	D	задовільно	задовільно – виконання в повному обсязі, але зі значною кількістю недоліків
60-69	E		достатньо – виконання задовільняє мінімальні критерії
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно – недостатньо: необхідно доопрацювати
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу